

gyermekirodalmi lap
2024. április

NAPSUGÁR

BOLOND IDŐK

Vidám locsolkodással indul április. Ki tudja, a húsvéti jövés-menésben hány mókás kedvű, a bolondok napját ünneplő leány, legény akad? Akárhány volna, mind készítse el a mellékletben található kézműves könyvet!

A Napsugár lapjain kiderül, hogyan lett Sosevolt király udvari bolondjából udvari bölcs. Rímekben handabandázunk és szeleskedünk, találkozunk Április Bolondjával és eltévedünk egy labirintusban.

Keressük a verset, Koreába utazunk, megtudjuk, hogyan ejtette át a furfangos paraszt az ördögöt. Erdélyben olaszbástyás várakat látogatunk és tovább fürkesszük a kenyérsütés titkait. Maradatok mókás-vicces, komolytudós, mesélő-mélázó barátokat, a Napsugár mellett továbbra is!

László Noémi
főszerkesztő

CÍMLAP: DARVAY TÜNDE

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. LXVIII. évfolyam 748. szám. Kiadja a NAPSUGÁR Kft.

Főszerkesztő: László Noémi • Képszerkesztő: Bak Sára • Szerkesztő: Berki Tímea

Lapterv: Division Boutique Agency • DBA (www.teamdba.co)

Megrendelhető: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202 ap. 101 • 0264418001

naps.sziv@napsugar.ro • www.napsugar.ro • www.facebook.com/napsugar.szivarvany

A lapok árát a következő bankszámlákra várjuk: RO45RNCB0106026602080001 BCR CLUJ, RO70BTRL01301202P90961XX BT CLUJ, SC NAPSUGÁR-EDITURA SRL, CUI: 210622.

Készült a kolozsvári TipoOffset Kft. nyomdájában, nyomdai előkészítés: Komáromy László.

ISSN 1221-7751

TÁMOGATÓINK:

ÁRA 9 LEJ

SOSEVOLT KIRÁLY BÁNATA

S eholsincs országnak Sosevolt királya fölébredt álmából. Körülnéz a szobában. Éppen akkor repül föl a piros paplanról egy icike-picike legyecske.

– Hopp, te zavartad az álmom! – horkant föl mérgében, s úgy odavágta a legyecskéhez a koronáját, hogy a korona menten kétfelé repedt. A legyecske meg fölszállt az elefántcsont gerendára.

– No, ezért meglakolsz! – illesztgette össze a király a koronáját. Hogy össze nem ragadt, kiadta megdrótoztatni, aztán maga elé parancsolta az udvarmestert:

– Hallod-e, nekem azt a legyecskét élvezhalva megkerítsd!

Az udvarmester hozta a nagy létrát, fölkapaszkodott a gerendára, de a legyecske elröpült. Az udvarmester egy nap, egy éjszaka hasztalan kergette a legyecskét a nagy létrával. Utoljára azt mondta a királynak:

– Felséges királyom, életem-halálom kezdedbe ajánlom: létrával nem lehet legyet fogni.

Sosevolt király hívatta az udvari fővadászt:

– Fél koronám neked adom, ha azt a haszontalan legyet lelövöd!

Az udvari vadász elővette az íját, s egy nap, egy éjszaka lövöldözött a legyecskére. Olyan volt már a szoba a sok nyílveesszőtől, mint valami óriási sündisznó, amelyeknek befelé nőttek a tüskéi, de azért a legyecskének annyi baja se volt, mint egy leesett mákszemnek. Utoljára az udvari vadász is odaállt a király elé, s azt vallotta szégyenszemre:

– Felséges királyom, életem-halálom kezdedbe ajánlom: nyállal nem lehet legyet fogni!

Sosevolt király hívatta az udvari parittyamestert:

– Fél koronám, fél országom a tied, ha azt a hitvány legyet agyonparittyázod!

Az udvari főparittyás elővette a parittyáját, s egy nap, egy éjszaka hányta vele a kavicsot. Még a király orrára is jutott, de a legyecskének kutya baja sem esett.

Utoljára az udvari parittyamester is hétrét görnyedt a király előtt:

– Felséges királyom, életem-halálom kezdedbe ajánlom: parittyával nem lehet legyet ütni!

A negyedik nap az udvari bolond állít be a király elé hívás nélkül. Nem volt annak a kezében semmi, csak egy csorba cserépbögre.

– Légyfogni jöttem, hékás! – szólt a királynak.

Az meg úgy ugrott föl a trónusáról, mint a labda:

– Neked adom a fél fejem, ha megfogod a legyet!

– Kell is nekem olyanféle, ugyan mit csinálnék véle? – nevetett az udvari bolond, s azzal belenyúlt a bögrébe, s bekente édes mézzel a király fájós orrát.

„Inkább a számba, édes fiam” – akarta mondani Sosevolt király, de abban a percben leröppent a legyecske a gerendáról, körülrongta háromszor a király fejét, s odaült a mézes orrának a leghegyébe. De bele is ragadt a mézbe úgy, hogy két udvari szakács kapargatta le róla.

– Így van ez, uram király – mondta az udvari bolond –, jobban meg lehet a legyet fogni egy csöpp mézzel, mint egy hordó ecettel!

Sosevolt király ezt a bölcs mondást mindjárt felíratta a kéménybe korommal, az udvari bolondot pedig megtette udvari bölcsnek, hogy tanuljon tőle bölcsességet az egész királyi udvar.

Ha az udvari bolond ilyen nagyra nem vitte volna, az én mesém is tovább tartott volna.

◆◆
TÓTH ÁGNES

FELE SEM IGAZ

Egy alacsony magas hegyen
élnek mínusz hatszázheten.
Majd' megsülnek a nagy hóban,
halászháló-takaróban.

Azt suttojják kiabálva,
legkisebb állat a bálna,
de legnagyobb akkor lenne,
ha elérne tenyerembe'.

Előre is háttal mennek,
kacarászva keseregnek.
Lenéznek a magas égre,
s vacsorázni mennek délbe'.

Ahhoz, hogy ezt meg is értsem,
fejre állva kell megnéznem.
Állok máris a fejemem,
a szememet meresztgetem,

jobb lesz tán, ha tőlem tudják:
nem észlelek semmi furcsát.

NAGYÁLMOS ILDIKÓ TAVASZI MÓKA

Bolondos az időjárás,
kolontos a kedvünk,
ez ellen már nekünk nagyon
nincs is, amit tennünk.

Beálltunk a libasorba,
ropjuk hát a táncot,
át is ugrunk minden gödröt,
mélyebb árkot, sáncot.

Aki bírja reggelig,
eltáncol a hegyekig,
el a messzi tengerig,
fel a magas egekig,

míg a lelke és a szíve
kacagással megtelik.

LÁSZLÓ NOÉMI
ELŐADÁS

Vihar süvít,
kopog a jég,
villám vakít,
zokog az ég.

Fehér szirmom
forog, repül,
fekete felleg
menekül.

Madárszivajban
lomb ragyog,
dobognak
ázott kavicsok.

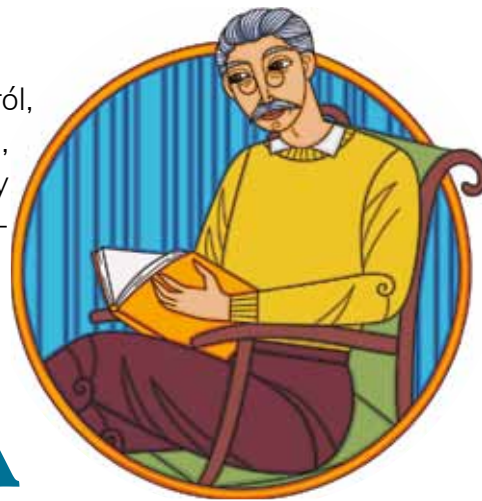
KISS LEHEL

MÁRK-NAPI SZÉL

Áprilisi szél jár
– szárnyas, szép oroslán –
a búzamezőben
szikrázó-fényesen.
Sörényét megrázva
arannyal poroz tán
be mindent: nyomában
csillog a végtelen,
zöld vetés, duzzad
a vézna kalász.
Hazaviszek egyet,
hadd ússzon tőle
fényárban a ház!

OROSZ ANNABELLA rajzai

◆
◆
◆ **MESÉK A ZÖLD FOTELBŐL.** Hallottatok Öcsiről, Krisztinkáról, Vilikéről vagy Vilmos atyáról? Találkoztatok-e Szikra Ferkóval, Győzelmes Gábrillel? Róluk egy zöld fotelben ülve mesélt nagy kedvvel Méhes György író. Szerzőinket arra kértük, az ő szellemében írjanak új történeteket mindannyiunk örömére!

CSEH KATALIN

ÁPRILIS BOLONDJA

Képzeljétek, találkoztam Április Bolondjával. Felkerestem őt annak a vénséges vén toronynak a szobájában, ahol egyedül tengeti napjait. Csigalépcsőn haladtam, hol szaporán, hol meg lassan, míg végre felértem. Illendően kopogtattam, megvártam, amíg vendéglátóm kinyitja az ajtót, és végre beléphetek.

Nem volt nagy a szobája, olyan közepes méretű, viszont roppant zsúfolt: kisebb s nagyobb szekrények sorakoztak, könyvekkel és színes dobozokkal tele polcok, középen egy nagy asztal. Az asztaltól jobbra egy hatalmas,

vaspántos láda pöffeszkedett, vele szemben egy magaslábú ágy, amelyen szanaszét ruhák hevertek. Megállapítottam, hogy házigazdám kissé rendetlen.

Elmesélte, hogy időtlen idők óta itt él, ebben a toronyszobában. Mivel ő Április Bolondja, természetesen a tavasz a kedvenc évszaka, és április a kedvenc hónapja, amely épp olyan bolondos, szeszélyes, mint ő maga. Arról is mesélt, hogy szeret versenyt futni a széllel, felhőkön ácsingózni, csillagok közt kódorogni.

Megkérdeztem, hogyan telnek a napjai nyáron, ősszel és télen.

– Nyáron elutazom a tengerpartra – mondta kissé elmélázva. – Az Óperenciás-tenger partján sütkérezem, lubickolok a langyos vízben, és kagylókat gyűjtögetek. Ősszel nagyokat sétálok a sűrű avarban, olyankor hosszú, barna sálát kötök a nyakamba, és gesztenyét meg diót gyűjtök. Senki sem ismer fel. Azt gondolják az emberek, hogy az őszbe tévedt vándor vagyok. A téli hónapokban ritkán mozdulok ki a szobámból, ülök a kandalló mellett, és meséket olvasok. Csak akkor merészkedem ki a szabadba, amikor hullni kezd szelíden a hó. Télen emlékeket gyűjtögetek.

Arra kértem, hogy meséljen az életéről. Miért van egyedül? Miért nem nősült meg? Honnan ered a neve? Szomorú szemmel kezdte történetét egy lányról.

– Szellő Rózsának hívták, Északi Szél az apja, Nyugati Szél az anyja. Gyönyörű teremtés volt, térdig érő, hullámos haja, kobaltkék szeme, hamvas arca, lágy hangja. Egymásba szerettünk, elválaszthatatlanok voltunk. Akko-

riban még Április Hercege voltam. Már az esküvőt terveztük, kitűztük a napját április elsejére. Izgatottan készülődtem, a zenészek is megérkeztek, az asztalok szépen megterítve. A konyhán finomabbnál finomabb ételek vára-koztak. Mindenki eljött, csak a menyasszony nem. Meggondolta magát. Úgy éreztem, a föld alá süllyedek. Elment a józan eszem. Furcsán viselkedtem, egyre furcsábban, így lettem Április Hercegéből Április Bolondja.

Miért gondolta meg magát Szellő Rózsa, és mi történt vele azután? Nem tudom. Talán szellővé változott vagy lenge fuvallattá. Azt is mondják, hogy világgá ment, és virág lett belőle: szellőrózsa.

Napnyugtáig vendégeskedtem Április Bolondjánál, majd elbúcsúztam tőle. Leszaladtam a lépcsőn. Lent megálltam, és felnéztem. A toronyszoba ablakából vendéglátóm hosszan integetett, aztán lehúzta a redőnyt.

Ez a ház olyan, mint egy vicces labirintus – állapította meg Eugénia. Ahogy a kisebb dobozokat a nagy teherautóból egy szekérkére pakolta, egyre jobban érdekelt, milyen lesz az új szobája. Apa bevittte egyszer. Akkor teljesen üres volt, egy hatalmas ablakon és lámpán kívül nem sok barátságos dolgot látott benne. Most tele van kartondobozzal. Egy hete tart a költözködés.

Kicsoda ez itt az udvaron, aki hozza a könyveket és a cipőket, de meg nem fogna egyetlen dobozt sem? Most mutatkozik be apának:

– Örvendek, Burger bábá vagyok, Burger, örvendek, és itt vagyok. Most költöztek ide? Tudja, hogy itt jócskán hidegebb van, mint odabent a városban? – mondta a férfi, boros-

tás állat vakargatva. Közben megmozdult a legnagyobb bibircsók az orrán, és észrevette Eugéniát.

– Mit csinálsz, te kislány, ideköltöztél hát? – elmosolyodott, közben megvillant egyetlen foga a szája bal alsó sarkában.

– Fura alak – súgta bele az egyik nagy dobozba Eugénia –, vajon mindenki ilyen itt, a Linczeg utcában?

Este, a sok rakosgatástól és pakolástól fáradt Eugénia ráült egy LÁBASOK feliratú dobozra. Sóhajtott, és azt mondta:

– Nem szeretem itt, még olvasni sem lehet.

Anya abban a pillanatban letette kezéből a kalapácsot és a szegeket.

– Ma már nem akasztunk ki több festményt. Ezekre a dobozokra teszünk egy nagy terítőt, puha plédet, ez lesz éjszakára az ágyad. Villany nincs, de itt ez a mézeskalács illatú gyertya, annyi fénye azért van, hogy olvasni lehessen mellette. Kapsz tőlem egy könyvet. Ez már Linczeg utcai könyvnek számít. Itt is van: François Le Conte írta, és az a címe, mi más lehetne, mint hogy: Meséi.

Eugénia elhelyezkedett a dobozokból készült ágyon. Még nem volt függöny az ablakon, úgyhogy annál jobban látszott a csillagporos ég. Az első mese épp a csillagokról szólt.

Egy kislány felszáll egy különleges léghajóban, amelyik űrrepülő üzemmódra is át tud váltani. Csakhogy az első bolygón belekeveredik egy alagútszisztembe, ahonnan nem találja a kiutat. Emiatt nem folytathatja csillagközi utazását. A bolygón, ahová érkezett, egyetlen épület van. Ebben keres megfelelő szobát. Nagyon sokat kell keresgélnie. Csupa egymásba nyíló, üres szobában tévelyeg, és nem talál kijáratot, sem kényelmes szobát, csak újabb és újabb üres termeket.

De mielőtt a főszereplő megtalálhatta volna a kijáratot, Eugénia belealudt a mesébe.

Azt álmodta, hogy ő maga is egymásba nyíló, végtelen sok szobán keresztül bolyong, és nem találja a kijáratot. Egy labirintus. Csak bolyongott és bolyongott. Senkivel, semmivel nem találkozott, csak egy óriási hörcsög bukkan elő egy-egy pillanatra. Egyetlen szobában látott valamit: egy törpesárkány volt. De ahogy meglátta a két orrlíkából kilövellő tűzsugarat, Eugénia annyira megijedt, hogy becsapta az ajtót, és szaladt, szaladt, egyik ajtót a másik után csapva be maga mögött.

Nagy sokára végére ért a sok egymásba nyíló, egyforma szobának. Egy tornácra találta magát. A tornác végében volt egy ajtó. Ezt kereste. Ahogy odament, a tornácra ismét megjelent a kis sárkány, mindkét orrlíkából vékony, fehér láng lövellt ki. Vissza kellett fordulni.

Ahogy az első ajtón belépett, várt rá az óriáshörcsög. Vele már korábban találkozott párszor. Egy-egy szobában járkált, vagy üldögélt, és közben csak beszélt, beszélt, ráadásul

rímekben. Rémes volt ez a rímekben beszélés, nem hagyta nyugton Eugéniát, mindenhová kísérte. Aztán jelzett valamit Eugéniának. Ő figyelte, és a hörcsög csengő-bongó rímekkel zengő mondókát súgott a fülébe. Varázsige volt a törpesárkány ellen. Eugénia szaladt vissza a tornác végében levő szobához.

De ahogy kinyitotta az ajtót, azonnal felébredt. Csak a titokzatos, rézből készült jelre emlékezett, ami a szoba ajtaján függött:

(A történet a májusi lapszámban folytatódik.)

CSILLAG ISTVÁN rajzai

BERTÓTI JOHANNA

HOL LAKIK A VERS?

Ha olvasod, ott lakik egy
színes, rímes verseskönyvben.

Mikor mondd, benne lesz a
kívül mozgó levegőben.

Onnan bemegy a hallgató
embereknek a fülébe.

Másik fülön, ha nem megy ki,
bekerül a szív mélyére.

OZSVÁTH ZSUZSA

A KÖLTŐ SZÜLETÉSNAJPA

A költő születésnapja idén
a költészet jeles napjára esett.

Micsoda kirívó eset!
Pikk-pakk el is szomorodott szegény.

Mert versre bár egész évben van igény,
rímbe harap, ha új versre fáj a fog,
s szabadnapján dolgozni fog.
Úgyhogy tessék, inkább: itt a regény!

SZŐCS MARGIT
HÍRADÓ

A reggel alig virradó.
Röptében így kiált a vércse:
– Következik a híradó,
minden fül hallgassa és értse!

– Gond emészti Rozmár Gábort:
léket látott a teliholdban,
ám űrbenyúló horgászbót
nem kapható a sarki boltban.

– Aki nem fog soha gyíkot
– jelenti a szirtról Sas Nátán –,
elkapja a torokgyíkot,
s feküdhethet őszig is a hátán!

– Lúdtalpán billeg a medve,
pókhasa morajlik álmában,
kókadó csalán a kedve:
sok a mag idén a málnában!

– Tyúk taraján pulykaméreg,
mert csőréből, míg tollázkodott,
egérutat nyert a féreg,
mely kegyelemért fohászokodott.

– Madárétkű lett a sakál:
elkapta a szamárköhögést,
képén hatnapos a szakáll,
tanulja a bajuszpöd(ö)rést.

– Szépségversenyre megy a strucc,
tyúkszemétől fél lábra biceg,
hátán rojtoz, fodroz a cucc,
homlokáról két bogáncs fityeg.

– Ha látnátok most e pörgést!
Ölyv szaltózott sikert áhítón,
megnyergelte a mennydörgést,
s fennakadt egy villámhárítón.

– Hófehér Zsiráf Adorján,
a reklámozót sújtja átka,
mióta koszos bundáján
a folttisztítót kipróbálta.

– A várható időről
faggatjuk most Gólyafi Rékát.
Brekegés hangzik csőréből:
lenyelte a meteo-békát.

KESZEG ÁGNES rajzai

KÓSZABÓRSA TANODÁJA – NYELVEK, KULTÚRÁK

KOREAI KÖZTÁRSASÁG

Annyeonghaseyo
= Szia!

Az ősidők óta lakott félsziget a II. világháború után két országra oszlott. Északon az oroszok, délen az amerikaiak irányítanak. Észak-Korea elszigetelt, szigorúan szabályozott ország. Mi Dél-Korea felé indulunk.

Míg északon a 2700 méternél magasabb hegyekben áprilisban hideg van, délen kellemesebb az idő. A Japán, a

Sárga és a Kelet-kínai ten-

ger találkozásánál fekszik a vulkanikus Csedzsusziget, rajta az 1950 m magas Halla-hegy.

Az „istenek szigete” természeti csoda. Különleges merülő hely, ahol a Jeonbang-vízesés a tengerbe zuhan. 4400 sziget, krátertavak és forró források vidéke. Ha épp nem reng a föld, akkor a sivatagi homoki porfelhőket kell elviselnünk.

Az ország leghosszabb folyója az 525 kilométeres Nakdonggang. A Han folyó a félsziget legnagyobb városát, Szöült szeli ketté. Árterületeiken rizset, zöldségeket termesztnek. Sok a ritka és az örökzöld növény. A ginseng gyökerét mi is használjuk. A kerti mályva a koreaiak nemzeti virága. Gyümölcsök a kínai birs, a citrusfélék. Boseong vidéke a zöldtea hazája. A hegyekben medve, hiúz támadhat, a növényevő szarvasok békésebbek. Japán levelibékát, koreai kanalasgémet a vizek közelében találunk, koreai ásóludat már alig. A jindo, a pungsan, a sapsali vadászkutyafajta nemzeti kincs.

Templomaik, pagodáik, síremlékeik világörökségi kincsek. Kjongdzsu városa ezer évig volt a Silla királyság központja, falak nélküli múzeumnak is nevezik. Szöül több mint ezer éve a főváros. 1392 és 1910 között itt székelt a Csozon-dinasztia. Életéről Szuvon városának néprajzi múzeumában tudhatunk meg többet. Itt a Hvaszong-erődöt is bejárhatjuk. A fővárosban a világháborúk után a királyi paloták és hagyományos házak közé felhőkarcolókat emeltek. A 250 m magas Namsan-torony a város jelképe. A XV. században az óváros bejáratánál nyílt a Namdaemun piac, ahol halat, gabonát, bambuszt, sót árultak. Ma itt hagyományos viselet, hánbok is kapható. Piacolás után irány a Lotte World Adventure élménypark óriási akváriuma!

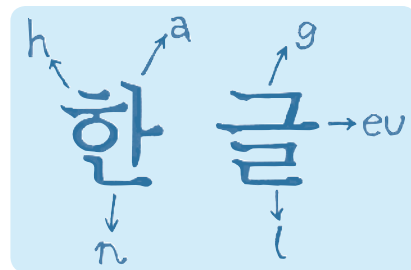

Jelentős az ország textilipara. Az elektronikus eszközök gyártásában is jelesek. A világon Szöulban leggyorsabb az internet. Egyedi a hagyományos koreai tánc, és népdaluk, a sarirang. Feltalálták a fadúcos nyomtatást, a mozgatható fémbetűket, a világ első csillagvizsgálóját, a padlófűtést. Ma is sokan alsznak a földön, matracon Koreában. Védik magukat a naptól, hogy megőrizzék bőrük fehérségét és fiatalságát. A harcművészetek nagymesterei. Sokat dolgoznak.

A gyerekek reggel kilenctől délután hatig tanulnak az iskolákban, a könyvtárak éjjel is nyitva tartanak. Megünneplik a gyerekek életének 100. napját és az első születésnapot, mivel régen, a háborúk, betegségek idején ez az újszülött életben maradását jelentette. A XVIII. századi koreai kereskedők rangot szereztek, így néhány családnév, a Kim, a Lee és a Park gyakori lett a félszigeten.

75 millió ember anyanyelve a koreai. Sokáig a kínai nyelvet is használták, de az ábécé nem volt alkalmas a koreai leírására. A Csoszon-dinasztia 4. királya, Szedzsong megrendelésére a XV. században a tudósok kitalálták a hangul írást. A II. világháború után Észak-Koreában csak hangult, Dél-Koreában vegyes írást használnak. Az iskolai tankönyveket és a szépirodalmat csak hangul-írással adják ki.

(Balról jobbra, és a karaktereket fentről lefele olvassák.)

hangul = koreai betűk
Han (Korea neve) = nagy, egyedüli
gul = betű

A hangul 10 magánhangzóból és 14 mássalhangzóból áll. Minden magánhangzó az ábécé három alapjeléből (· | —) épül. A pont jelenti az eget, a függőleges vonal az emberiséget, a vízszintes a földet. A mássalhangzók jelei az őket formáló nyelv és az ajkak állását utánozzák. A koreaiak október 9-én

ünneplik a hangul napját. Nagyon büszkéek rá, a világ egyik legtudományosabb írásrendszerének tartják, amit könnyű megtanulni.

Az első koreai versforma a rímek nélküli, háromsoros sidzso:
Kék hegyek zöld folyóvize ne büszkélkedjél, hogy elmész,
Ha megérkezel a nagy óceánhoz, nehéz lesz visszajönni,
A telihold megvilágítja az egész hegyet, mi lenne, ha megpihennél?
(Hvang Dzsini verse, XVI. század, ford. Ozsváth Gábor)

Legendáik, énekeik szájról szájra terjedő, opera-szerű phanszorik. Népmeséik, közmondásaik, sidzsóik magyarul is olvashatók. A dél-koreai K-pop zenéhez nincs szükség fordítóra, hallgassunk bele. A mai Koreáról és a családi szeretetről a Vagyázatok anyára című kötetben olvashattok.

A PARASZT MEG AZ ÖRDÖG

GRIMM mese

Rajzolta: KARDA ZENKŐ

Rövidítette: LÁSZLÓ NOÉMI

Volt egy eszes, furfangos paraszt. Kint dolgozott napestig a földjén. Egy este látja, hogy nagy halom parázs izzik a szántóföldje közepén. Odaballagott. Valódi tüzes zsarátnok volt, kis fekete ördög kuporgott a tetején. Mesélte a parasztnak, hogy annyi kincset őriz, amennyit az életében nem látott. Mondta a paraszt az ördögnek, hogy övé a kincs, ha az ő földjén van.

Válaszolt az ördög, hogy a paraszté lehet a kincs, ha két éven át neki adja a felét annak, ami a földjén terem.

A paraszt belement az alkuba. Mondta, egyezzenek meg, hogy ami a föld alatt van, az övé, ami a föld felett, az pedig az ördögé lesz. Annak tetszett az alku, el is fogadta.

A paraszt abban az évben mindenhol röpát vetett. Mikor a zöldség beért, jött az ördög a részéért. Nagyon dühös volt, hogy a paraszté lett a répa feje, az övé pedig a levele. Megparancsolta a parasztnak, hogy következő évben fordítva legyen. Ami a föld alatt van, az ördögé, ami a föld fölött, a paraszté.

A paraszt ráhagyta. Fölszántotta a földjét, s az egészet bevetette búzával. Mikor a gabona beért, learatta. Épp az utolsó kévét hányta föl a kocsjára, amikor nagy dérrrel-dúrral megjelent az ördög. Kérdezte a parasztot, hová viszi a búzát, és mit hagyott neki. A paraszt mondta, hogy haza, a csűrbe, s hogy azt hagyta, ami a föld alatt van. Az ördög dühében egy sziklahasadékon át lebukskázott a pokol fenekére. Így lett a furfangos paraszté a kétesztendei termés is, meg a kincs is.

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK

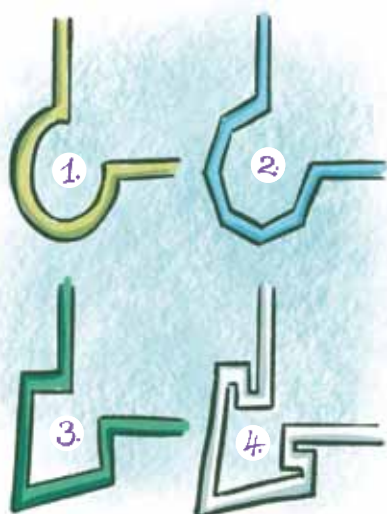
OLASZBÁSTYÁS VÁRAK

A XVI. században olasz királyi építészek, hozzáértő hadmérnökök érkeztek Erdélybe, és a katonai építkezéseken, váraknál dolgoztak.

Szamosújváron Domenico de Bologna vezetésével ólasz, ék alakú bástyákat és reneszánsz erődöt építettek Szapolyai János király tanácsosa, a későbbi bíboros, Martinuzzi Fráter György idejében. A bástyák homlokfala 40 m széles és 70-80 m hosszú volt, egyenes kötőgátakkal. A négyszögű vár köré a biztos védelemért alacsonyabb várfalat emeltek. Ugyanezt a célt szolgálta a 35-40 m széles, 2 m mély vizesárok, melynek déli oldalán felvonóhíd állt.

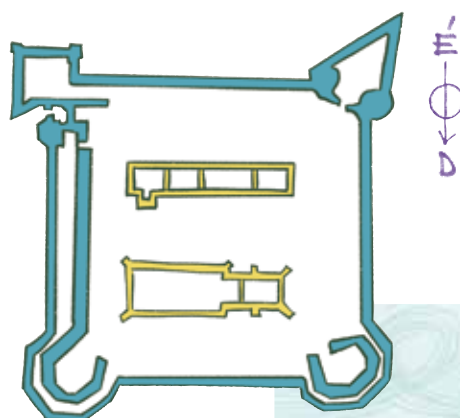

▲▲▲
Szamosújvár, bejárat

Bástyatípusok:

1. kerek bástya, rondella
2. sokszögű bástya
3. ólasz bástya
4. újolasz (füles) bástya

A székelyudvarhelyi vár alaprajza és kerek bástyája

▲▲▲

Martinuzzi halála után vagyonával együtt a várat elkobozták. Az 1552-es egi csata után Dobó István itt lesz várkapitány. 4 év múlva Izabella királyné seregei beveszik a várat, és Dobót bebörtönzik, de sikerül megszöknie. A vár erdélyi fejedelmek birtoka lesz, törökök ostromolják. A XVIII–XIX. században a vizesárokból park lett, a keleti bástyákból háromemeletes börtön épült, néhány régi emléket, teret, latin nyelvű feliratot, díszítést megőriztek. Itt raboskodott Rózsa Sándor, a betyár, a XX. században pedig számos, a kommunista rendszer által politikailag elítélt lelkész, tudós ember. Ma is börtön működik a várban, ezért korlátozott a látogatás.

Olaszbástyás rendszerben építették át 1562 után Székelyudvarhely várát, 1568-tól pedig a nagyváradi várat.

Nagyváradon a földvárra épült középkori várat átala-
kítva megépítik az első olaszrendszerű fülesbástyát,
a Királyfia-bástyát. A fülek tövében lévő lövőhelyeket
120 m széles bástyahomlokok védték. A földdel, ka-
viccsal feltöltött bástyák belsejében kialakított kaza-
maták az öblösebb ágyúkat, nagyméretű tűzszer-
számokat rejtették, így alakult ki a körkörös védelem,
amit vizesárok és lejtők, fából és földből készült külső
védműelemek erősítettek.

Nagyvárad, amint neve mutatja, elnevezésekor vár
állott e helyen. Szent László király az elpusztított bihari püspökség széke-
lyét ide tette át. Később tatárok pusztították, majd széles várfalakat emel-
tek a püspökvár köré. Az L alakú püspöki palota is a védőfal része lett.

▲▲▲
Nagyvárad

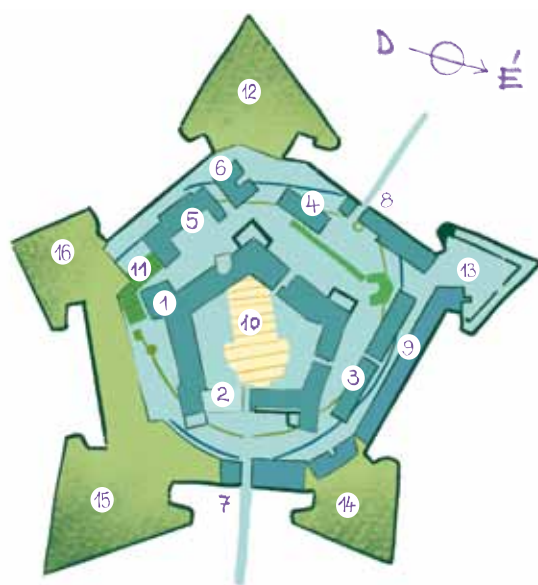
Az ötszög alaprajzú, újolasz bástyás erőd építésén olasz
hadmérnökök dolgoztak. A téglá egy részét brassói tég-
lavetők készítették, a falakat váradi, besztercei, három-
széki és enyedi kőművesek rakták. Szász, székely ács-
mesterek és kolozsvári kőfaragók, asztalosok is munkál-
kodtak itt.

A reformáció miatt megszűnt a püspökség, a nagyváradi
vár Erdély legnagyobb, legkorszerűbb végvára lett.
1660-ban 45 napos ostrom után került török kézre. Az
osztrák hadsereg a XVII. század végén visszafoglalta.
Az 1848–49-es szabadságharc idején katonai bázis lett,
a forradalom leverése után elveszítette stratégiai szere-
pét. Az 1880-as években régészek kutatták, majd felújít-
tották. A XX. században katonaság működött benne.
2007 után kezdődött a vár helyreállítása.

A palotában mű-
ködő Városi Mú-
zeumban láthatók
az egykori szé-
kesegyház alapjai,
a reneszánsz fal-
képek és stukkó-
díszítések (oroszlán,
griff, unikor-
nis, szarvas). A Csonka-bástyát nyári
színházzá, a Bethlen-bástyát parkká alakították. Itt zaj-
lanak a Festum Varadinum eseményei, amikor Szent
László püspökké avatására emlékeznek, vagy június vé-
gén a Szent László Napok. Érdeemes idelátogatni!

▲▲▲

- ① Fejedelmi palota
- ② Helyőrségi templom
- ③ Tiszti laktanya
- ④ Adminisztrációs épület
- ⑤ Pékség
- ⑥ Élelmiszerraktár
- ⑦ Keleti kapu
- ⑧ Nyugati kapu
- ⑨ Kazamata
- ⑩ Középkori székesegyház helye
- ⑪ Középkori püspöki palota helye
- ⑫ Bethlen-bástya
- ⑬ Csonka-bástya
- ⑭ Aranyos-bástya
- ⑮ Veres-bástya
- ⑯ Királyfia-bástya

Összeállította: BERKI TÍMEA
Illusztráció: STARMÜLLER BORÓKA

Történelmünk milyen neves személyiségeit
temették el a váradi várban?

◆ HÁZBAN, HÁZ KÖRÜL KENYÉRSÜTÉS 3.

DIMÉNY-HASZMANN ORSOLYA rovata

A régi vidéki élet ember-alkotta eszközeiről szóló sorozatunkat a Háromszéken, Kovászna megyében található, csernátoni Haszmann Pál Múzeum gyűjteményének tárgyai ihlették.

Rendre írtunk már a gyűjteményünk kenyérsütéshez használt eszközeiről, a kenyérsütés eseményéről. Hadd vegyük sorra most a kenyérhez fűződő szokásokat, hiedelmeket.

Mind a népi, mind a vallási kultúrában kiemelt helye van a kenyérnek. Jézus Krisztus a kenyeret törte meg az utolsó vacsorán, a Miatyánkban is szerepel a mindennapi kenyérünk kifejezés.

Nyelvünkben számos, kenyérrrel kapcsolatos mondás él: Kenyértörésre kerül a sor. Egy kenyéren élnek. Ha megdobnak kővel, dobj vissza kenyérrel.

Olyan személyre, aki jóban-rosszban kitart mellettünk, a kenyeres pajtás kifejezést használjuk. A munkát adó személy a kenyéradó gazda. Aki idős, arra azt mondjuk, megette már a kenyere javát. Nem véletlenül alakult ki ez. Már időszámításunk előtt pár ezer évvel is az őrölt gabonából sült lepény jelentette az emberek egyik fő táplálékát. A kenyér alapvető eledel volt, ezért lett a bőség jelképe, áldozati étel. A sütéséhez számtalan tilalom társult.

A magyar népi hitvilágban a tilalmak egy része a sütés időpontját szabályozta, a hét azon napjait jelölte, amelyeken tiltott volt a sütés. Az általános pénteki, különösen nagypénteki tilalmat még a közelmúltban is megtartották. Azt tartották, hogy a pénteki kenyér kővé válik, sír a kemencében. Tilalmas nap volt a kedd, az év jeles napjai közül elsősorban Luca és Borbála napja.*

Kenyértörésre kerül a sor. – Összevesznek, elválnak útjaik.
Egy kenyéren élnek. – Egy háztartásban élnek.
Ha megdobnak kővel, dobj vissza kenyérrel. – Bosszú helyett
fordulj kedvességgel azokhoz is, akik bántottak téged.
*Luca és Borbála napja – december 4-e és 13-a.

MESÉL A SZÓ

Tavaszi szél vizet áraszt, ...utat száraszt – szól a népdal, de szél jelzi Jézus feltámadását is Pilinszky János Harmadnapon című versében: És megérik a fényt a gyökerek. És szél támad. És fölzeng a világ.

A szél fontos szereplő az időjárásban, a testetlen létezés jelképeként és szótárunkban is. Az ősi magyar szógyökből oly terebélyes szóbokor hajtott ki, annyi szólásban, közmondásban, szállóigében szerepel, hogy egy szómesébe bele sem fér. Májusban is **szelet vetünk** majd.

Népmesénkben nem a melegnek, nem a hidegnek, hanem a **szélnek** köszön a szegény ember, hiszen a tikkasztó meleget elviseljük, csak a szél fújjon, és a csattogó hideget kibírjuk, csak a szél ne fújjon.

Minden lélegzetünk egy **kis szelet kavár**. Ki **szelet vet, vihart arat** – int a közmondás, azaz kis hibából nagy baj kerekedhet. Minden szóbeszédnek van valami alapja, vagyis: **szél fuvatlan nem indul**, vagy **nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél**. **Bolond likból bolond szél fúj** –

Szépen az ír és beszél, akinek sikerül még a bonyolult gondolatait is egyszerűen és világosan előadni. (Illyés Gyula)

mondjuk a buta beszédre. Ha könnyedén megválnak valakitől, **szélnek eresztjük**, vagy azt mondjuk: **szél fújja, por kíséje**.

A gyenge akaratú ember **arra hajlik, amerre a szél fúj**. A hiábavaló próbálkozás: **szél ellen pókháló**. Aki rájön a rejtett szándéokra, **tudja, honnan fúj a szél**. Ha sovány vagy, **elfúj a szél**. De **elfújja a szél** az elmúló szép emlékeket is. A váratlanul betoppanótól azt kérdezzük: – **Téged mi szél hozott?**

– **Jó szelet!** – így köszöntek hajdan a hajósok, hiszen szél nélkül nem dagadt a vitorla, nem röpült a hajó, de ha felbőszült, a szél vesztüket is okozhatta.

Szél ellen nem jó menni; széllel szembe ne önts vizet, ne pisilj, ne köpj; széllel szembe nem jó fütyülni. Bölcs óvatosság és megalkuvó gyávaság is van ezekben a közmondásokban. Szerintetek mikor **ne menjünk szél ellen**, és mikor próbáljunk megbirkózni a **szembeszéllal?**

SZÓLJ, SZÁM!

1. Gyűjtsétek össze minél több **kis** és **nagy szélfajta** nevét. Némelyik szélnek tulajdonneve is van. Milyen nevű szelek fújnak a mi tájainkon?
2. Keressetek igéket, amelyek a **szél hangját** és **mozgását** utánozzák.
3. Egészítsétek ki a közmondásokat, és javítsátok ki a helyesírási hibákat.

Éhes makal álmodik.

Az szép szó, ha megtartják, úgy jó.

Amilyen a mozdó, olyan a

Az fegyver, az állnokság megver.

Addig nyujtószkodj, ameddig a ér.

▼▼▼
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOR SOLUNK KI!**

E havi díjazottaink: a szovátai S. Illyés Lajos Iskola III. A osztálya; a gyulakuti III. osztály.

A megfejtéseket honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/category/megfejtések

SZÓ- MÓKA

– Gyerekek, ki tudná megmondani, mi a szél?
– A szél olyan levegő, amelyiknek sietős az útja.

◆
– Pistike, mondj egy egyszerű mondatot!
– A szél fúj.

– Nagyon jó. Milyen időben van ez?
– Viharos időben.

◆
– Sanyika, mondj egy kérdő és egy személyes névmást.

– Ki? Én?

– Helyes, leülhetsz.

ILYEN A SPORT CSELES ÖNVÉDELEM

BÁLINT JULIANNA rovata

Mérkőzés
előtt és után
a küzdőfelek
üdvözlik
egymást.

Dobás, leszorítás, fojtás, karfeszítés – a dzsúdó, magyar nevén cselgáncs önvédelmi jellegű küzdősportban alkalmazott fogások ezek. Ezt a sportot tataminak nevezett szőnyegen, kék vagy fehér színű, övvel átkötött pamutruhában gyakorolják a dzsúdókának nevezett versenyzők.

A cselgáncs a tizenkilencedik századi Japánban az ősi dzsúdudzucuból született, eredeti neve, dzsúdó azt jelenti: lágy művészet. A sportág kialakítója, Kanó

Dzsigoró elhagyta az emberre veszélyes harcművészeti fogásokat, így alapította meg az önvédelemre összpontosító dzsúdót.

Dzsú azt jelenti, a természet törvényeinek megfelelően, környezetünkkel összhangban viselkedni. A dó módszert, szellemi utat jelent. A dzsúdó azért lett, hogy a gyerekek veszélymentesen kipróbálhassák erejüket, és fegyelmet tanuljanak.

Sári, gyerekként, tízévesen indulhat versenyen, a tatamin kétperces versenyidővel dobásokat, leszorításokat hajthat végre. Gyurinak, mint serdülőnek versenyideje már öt perc, ő a fogások mindenikét alkalmazhatja. Fiúk és lányok külön, súlycsoportok szerint versenyeznek, de edzés közben előfordul, hogy Sári földre teríti Gyurit.

A dzsúdóka hozzáértését övének színe mutatja. A kezdők öve fehér, ezt citromsárga, narancssárga, zöld, kék, barna és fekete fokozatok követik. A fekete öv mesterfokozatot jelent, ami után danokat gyűjtve öt dan fölött fehér-piros, kilenc-tíz dannal pedig tiszta piros övet viselhet a mester. A dant jelölő japán betű, kandzsi jelentése: sziklába vágjt lépcső.

Kicsik, nagyok, fiúk, lányok javára válik, ha a dzsúdót tanulják. Fejleszti a gyakorló erőnlétét, mozgását puhábbá, sebesebbé, összeszedetté teszi. Dzsúdózni azonban nem lehet terem, tatami és mester (szenszej) nélkül, és nyilván sokat kell gyakorolni, amíg a fogások ura lesz az ember. Két, dzsúdó közben hasznos szó: hádzsimé, azaz rajta, és máté, azaz állj!

A HÓNAP KÉRDÉSE: Milyen színű lehet a cselgáncsruha?

HARMADIKOSOK, FIGYELEM!

Erdély-szerte zajlanak már a Napsugár Öttusa körzeti és megyei döntői, amelyekre 130-nál több csapat nevezett be. Közülük a legjobb 18-at várjuk a regionális bajnokságra, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti Líceumba, azaz a tavalyi aranycsapat, a Rákóczi Sasok iskolájába! A részleteket megtaláljátok honlapunkon: <https://www.napsugar.ro/napsugar-ottusa-bajnoksag-2/>

MÜLLER KATI rajzai

◆ ÚTON A KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBEN A BARLANGRAJZTÓL A KÉPERNYŐIG

MURÁDIN LOVÁSZ NOÉMI rovata

SZÜRREALIZMUS

Sok művész nehezen reagált a XX. század elejének zavaros eseményeire és a két világháború közötti időszakban eluralkodott káoszra. Legtöbben a felkavaró valóságból az álom világába menekültek.

Paul Klee: Vár és nap

Salvador Dalí (1904–1989) spanyol szürrealista festő egy festményén olvadásnak indult órák hevernek a tengerparton. A festő az idő sajtjainak nevezte őket: „A puha órák nem mások, mint az idő és a tér érett, külön és magányos camembert-jei.”

Egyes festők részletesen, valósághűen ábrázolt hétköznapi dolgokat helyeztek álomszerű környezetbe. Mások a megérzéseikre, a tudatalattjukra hallgatva hagyták szabadon kibontakozni ötleteiket.

MASZAT MŰVÉSZ FELHÍVÁSA

Légy szürrealista! Ne gondolj semmire, úgy firkálgass a papírra, majd fejtsd meg, mit látsz a rajzban. Színezd ki firkálmányodat!

NYERTESEINK:

a polyáni IV. és

a szilágynagyfalusi III. B osztály.

A szürrealizmus francia földön született. Írók és képzőművészek indították 1924-ben Párizsban, száz évvel ezelőtt. Jelentése franciául *surréalisme*, azaz „valóságfelettség”.

A festők képzelt álmokat, emlékeket festettek. Létező tárgyakat ábrázoltak lehetetlen környezetben. A hétköznapi valóságánál többet akartak kifejezni, olyan érzelmeket, amelyekre egyébként oda sem figyelnénk. A tudat rejtett tartalmait vizsgálták. Egymással össze nem illő dolgok kerültek kapcsolatba vásznaikon, szobraikban.

Salvador Dalí: Az emlékezet állandósága

Joan Miró: Bohócfarsang

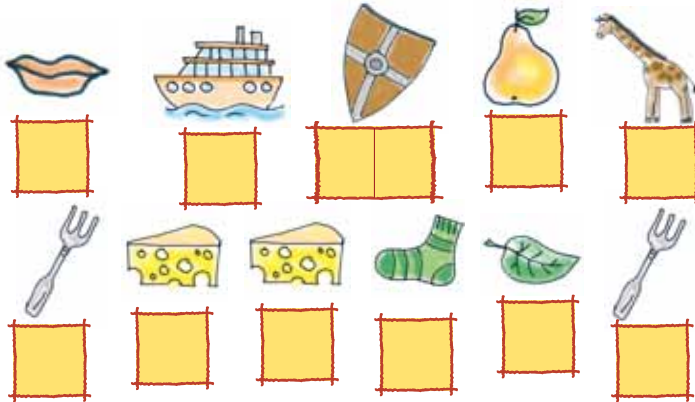
TALÁLD KI!

MÜLLER KATI rovata

A megfejtéseket a 26. oldalon talárod.

NEVESS VELEM!

1 Kinek a születésnapján ünnepeljük a költészet napját?
Olvasd sorba a képek UTOLSÓ betűit!

- Megtréfáltál valakit április elsején?
- Igen, az ajtót.
- Hogyan?
- Becsaptam!

◆ Úszóedző tanácsa:

- Mindig számold meg, hogy hányszor buksz a víz alá, és hányszor jössz fel. Ha az eredmény nem osztható kettővel, ne-hogy levegőt végy!

- ◆ – Mi történne, ha mindkét füledet elvesztenéd?

- Rosszul látnék, mert leesne a szemüvegem.

◆ Két tükör beszélget:

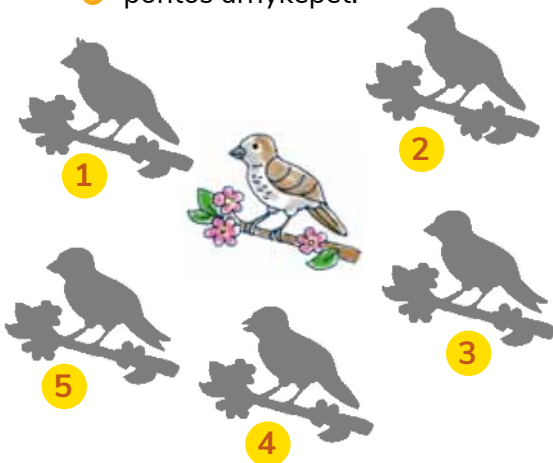
- Látsz rajtam valami furcsát?

- Nem. És te rajtam?

- Én sem.

- Akkor igazán nem értem, mit bámulnak rajtunk az emberek...

2 Keresd meg a veréb-rajz pontos árnyképét.

3 Egészítsd ki a rajzos szólást:
Bagoly mondja...
Mi a jelentése?

Fárad a Földanya, sóhaja száll,
gázokat, mérgeket füstöl a gyár,
erdőin, völgyein sok hulladék,
szép Jeges-tengerén olvad a jég,
műanyag, törmelék, lim-lom, kacat
szennyez meg gyors folyót, hús tavakat.

Nem lehetsz önző, és lusta se légy!
.....!
Tisztítsunk erdőket, tengereket,
zsendüljön újra a nádas, berek,
csermelyét ringassa ismét a völgy...!
Hálásan sóhajt fel, hidd el, a Föld.

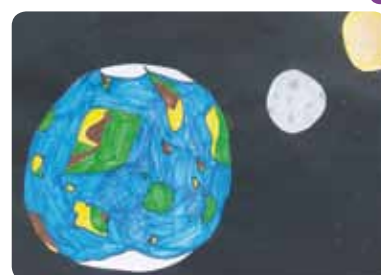
KEDVES SZÜLŐK, NEVELŐK!

Köszönjük mindazoknak, akik személyi jövedelemadójuk 3,5%-ával támogatják a Napsugár Alapítványt. Ha ebben az évben is méltónak tartanak a támogatásra, kérjük, töltsék ki a mi adatainkkal a 230. számú űrlapot, és küldjék el a helyi Pénzügyi Hivatalhoz. Ha tavaly két évre támogatta alapítványunkat, a felhívásnak már eleget tett. Az űrlap honlapunkról is letölthető: www.napsugar.ro
Adataink: Fundația Culturală Napsugár; Cod de identificare fiscală: 7714627;
Cont IBAN: RO16RNCB0106026613330001
Egyszerűbben is kitölthető, itt: <https://redirectioneaza.ro/fundatia-culturala-napsugar>
Leadási határidő: 2024. május 25.

Köszönjük bizalmukat és támogatásukat!

A Napsugár és a Szivárvány

REJTVÉNYPÁLYÁZAT

A szemközti oldalon Mentovics Éva *A Földanya sóhaja* című költeményét olvashatod, melynek egy sorát – április 22., a Föld napja alkalmából – szerkesztettük pályázati rejtvényünkbe.

VÍZSZINTES

- Ritka növéssű (gabona, haj)
- 4. A megfejtés második része**
- Védelmesítés
- Jó kés, olló, szem jelzője
- Gyom
- Végek nélküli Camelot!
- Védd
- Szúr
- Ííííí!
- Hízalgő kijelentés
- Kányádi Sándor monogramja
- ...-zúz, rombol
- Rózsavég!
- Tüzet élesztő
- Hajít
- Csak a végén jut!
- Nagy Tamás monogramja
- Selyemfajta (LAMÉ)

FÜGGŐLEGES

- 1. A megfejtés első része**
- Ádám párja
- Ide-oda mozgató
- Például a vas
- Kisméretű, kényeztetett kutya
- A földre taszít
- Állami illetéket fizető
- Világ bajnokság, röviden

1	2	3	4	5	6	7	8
GY				A			D
8			S		9		
10				11			
		12	13		14		
Y							
15	16		17		18	19	
20		21		22		23	E
24			25		26	27	
28		29		30			
	K			Ü			T

Sztranyák Szintia, Körösfő

VAJNÁR ILONA rejtvénye

16. KÖZTE

18. Lyukas kas!

21. Könnyedén ide-oda billeg

23. Juttat

25. Hosszú kétjegyű
mássalhangzó

27. Román ember

30. Lantszélek!

SAKKPALOTA

SAKKPALOTA
KÉPESSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM

VIII. Matt (4. rész)

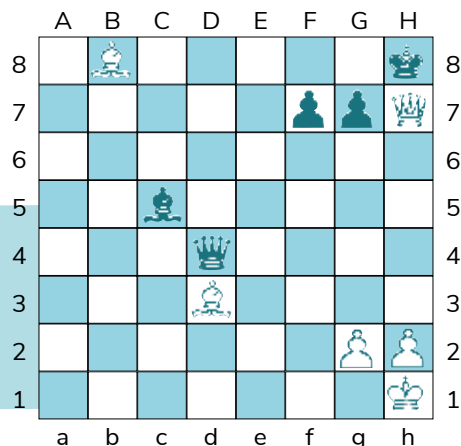
A feladatokat Alföldy Andrea, Búzási Noémi, Szilágyi Mária és Tunyogi Katalin, a nagyváradi Szacsvay Imre Általános Iskola tanítónői állították össze a Polgár Judit Sakk Alapítvány szakmai jóváhagyásával.

Matt vezérrel és futóval. Legtöbbször futó támogat, vezér mattol, akárcsak a susztermattnál.

1.

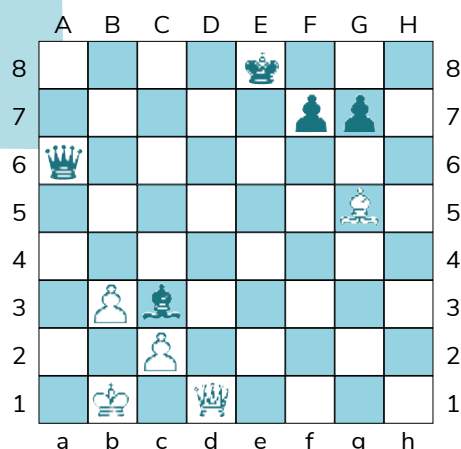
- Világos vezér h7-en mattol. Jelöld nyíllal, melyik futó támogatja a vezért!
- Ugyanezt a taktikát alkalmazva, ha a sötét követne, jelöld piros nyíllal, a sötét vezér melyik mezőre lépve adna mattot!

2.

Adj mattot mindkét színnel egy lépésben!
Írd le sakkírással!

világos: sötét:

3.

Írd a bábuk közötti négyzetekbe a műveleti jeleket!

$$\text{Yellow King} \square \text{Red King} \square \text{Purple King} = 11$$

$$\text{Green King} \square \text{Red King} \square \text{Yellow King} > \text{Purple King}$$

$$\text{Purple King} \square \text{Orange Horse} \square \text{Yellow King} = 45$$

$$\text{Red King} \square \text{Yellow King} \square \text{Orange Horse} < 2$$

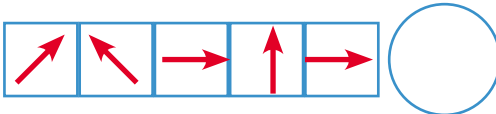
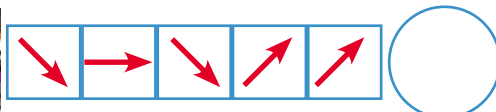
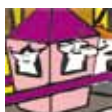
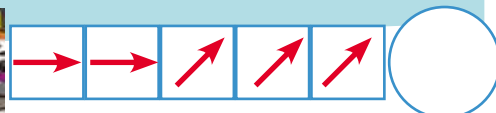
4.

Alakítsd át a betűket az ábécében az őket követő betűkre, és írd a vonalra a megfejtéseket! Rajzold be a megoldásokat a második sakktabla megadott mezőire! Karikázd be, melyik ad sakkot!

GYTSAQ	világos	C7
ÉTYSZO	világos	a4
ÁARTZS	világos	E1

5.

- A Sakkpalota életképen haladj a nyilaknak megfelelően a királyi pártól indulva! Rajzold az üres körökbe, kiket látogatnak meg!
- Gyűjts rímelő szavakat az 5. a) feladat megfejtéseihez!

A feladatok megfejtését a 26. oldalon találod, kivéve a 2. kérdését, amelyet küldj el nekünk. Év végén a beküldők közt sakkal kapcsolatos díjakat sorsolunk ki.

TI KÜLDTÉTEK

▲▲▲
Sütő Hanna Fruzsina,
Szabó Linda,
 Zabola

Egy reggel Heni vízért indult a patakhoz. A vízben megpillantott egy furcsa, ovális követ. Mikor közelebb ment, látta, hogy nem is kő, hanem egy tojás. Hazavitte, betette egy kosárba és szénával lefedte.

Egy nap, amikor Heni felkelt, észrevette, hogy a tojás repedezik. Pont akkor kelt ki belőle egy kis kék sárkány!

Ferenczi Csenge Karina meserészlete és rajza, Marosvásárhely

Színes, vicces, kicsi és nagy,
 Jó játék a Rubik-kocka.
 Zseniális találmány,
 Magyar kezek alkották!

Piros, zöld és kék, meg lila,
 Rakd ki gyorsan, kis pajtika!
 Ha nem tudod, az sem baj,
 Megtanítom neked majd!

▲▲▲
Mészáros Ádám,
Vakarc Heidi,
 Nagykároly

Alapja több algoritmus,
 S ezt követve előbbre jutsz.
 Bár kirakhatósága
 Negyvenháromtrillió,
 Meg fogod tanulni majd,
 Mely algoritmus a jó!
Nagy Péter,
 Dezmér – Kolozsvár

Olvad a hó,
 Dalol a rigó.
 Melegszik az idő,
 Zöldül a mező.

Bújjik a hóvirág,
 Messze már a téli világ.
 Rügybe borulnak a fák,
 Jönnek már a golyák.

Integet a fagyos tél,
 Szívünkben már tavasz él.
 Zümmögnek a kis méhek,
 Nyílnak a virágok is, a szépek.

Bálint Vilmos,
 Dicsőszentmárton

Könyvek meséket mesélnek,
 szavak varázslatot rejtenek.
 Lapozz csak, látni fogod te is,
 kalandok várnak minden
 oldalon, így is, úgy is.
Balog Gergő Csaba,
 Marosvásárhely

▲▲
Kalló László,
 Csíkszentdomokos

▲▲▲
Jobbágy Anita, Torda:
 Vajdahunyad vára

Ollócska, ollócska,
 ide a kis copfocska.
 Levágjuk a copfocskát,
 kifésüljük a hajacskát.
Szabó Adrienn,
 Marosvásárhely

KÓSZABÓCSZA

postát bont

Sziasztok!

Esik eső, süt a nap, bomlik a gyümölcsfák virága, a kertekben sárgán virít az aranyeső, és erdei kiránduláson még jó messzire belátunk az alig levelező fák közt. Írjátok meg nekem, merre jártatok, mit láttatok áprilisban!

A Regemondó Verseny Maros megyei szakaszán, **Vajdaszentiványon** tizennyolc településről érkező huszonekét harmadikos kisdíák előadásában magyar mondák, legendák keltek életre. Köszönjük a beszámolót **Deák Helénke-Melinda** magyartanárnőnek.

A **szatmárnémeti** Mircea Eliade Iskolában huszonnegyedszer rendezték meg a Mesék szárnyán vetélkedő megyei döntőjét. A Napsugár különdíját **Reich Annamária** tanítványai nyerték.

Gáll Ida
csíkszentdomokosi
negyedikesének rajzai

Csíki Viktória,
Szilágy-
nagyfalu

Marosfői Zsuzsánna, székelyudvarhelyi olvasónk tavaszváró munkája tűzzománc technikával készült.

Az alufóliából készült páncélos lovagok a **kolozsvári** János Zsigmond Unitárius Kollégiumból, **Bárdos Réka** osztályából érkeztek.

NAGYVÁRAD

A Találd ki! feladatok megfejtései:

1. József Attila; **2.** 5; **3.** Bagoly mondja verébnek, hogy nagyfejű – olyan dorgál, aki hibásabb, mint az, akinek mondja.

A melléklet rejtvényeinek megfejtései:

1. Pillangó; **3.** Lila;
4. 4-1-5-2-3;
5. Esernyőt. **6.**

A sakkfeladványok megfejtései:

1. a) d3; **b)** g1; **3.** $5+9-3=11$; $1+9-5 > 3$; $3 \times 3 \times 5 = 45$; $9-5-3 < 2$;
4. huszár, futó, bástya; mindhárom sakkot ad; **5. a)** gyalog, huszár, bástya;
b) a megoldások száma (majdnem) végtelen.

Vágjátok ki, és ragasszátok az osztály gyűjtőlapjára az utolsó bélyeget. Április folyamán küldjétek el nekünk a névsorral és tanítók nevével együtt. Értékes jutalmat nyertek vele!

◆ KISKÓPÉ VENDÉGEI: UNIPAN HELGA TAVASZI TÜZEK

UNIPAN HELGA, aki szinte a Napsugár indulása óta rajzol a lapnak, továbbra is vendégünk. Helga néni sokat sétál a Kolozsvár környéki erdőkben, távcsővel, fényképezőgéppel, jegyzetfüzettel. A látottakat mesteri módon örökíti meg. Hallgassátok, hogy amíg fest, mit mesél nekem a képről!

Áprilist írunk, a bolondozás hónapja ez. A természetben épp, hogy kitavaszkodott. Most mégis elég szeszélyes az időjárás. Mintha egy hónapba az összes évszakot belegyömöszölte volna a kísérletező kedvű Fennvaló. A talaj felmelegszik, mindenfelé sarjad a zöld növény, de a fák, a bokrok közt még sok száraz ág, levél akad.

Tavaszi erdei sétáinkon vigyázzunk a tűzgyújtással! Az erős szél egykönnyen olyan helyre viheti a parazsat, ahol meggyullad az avar, az elhalt, száraz ág. Egy ilyen könnyedén kigyulladt erdőszéli bokorról lobogó tüzet látott tavaszi sétája közben Helga néni is.

Mit tehet mást ilyenkor az ember, mint hogy keze ügyébe került ággal riadtan csapkodja az égő bokrokat. Ez történt a mi esetünkben is, a tűzzel viaskodó ember a tűzoltókat is kihívta, akik végül sikerrel elfojtották a lángokat, mielőtt a tűz belekapott volna az erdőbe.

A forróvörös erdőtűz nem csak embernek, állatnak, madárnak is rémületes élmény. Ilyenkor jó, ha a mozgékony, fürge csuszka a közelben van. Egy-kettőre felméri, hol a legveszélyesebb, azonnal jelenti mindenkinek, merre menekülhet. A világos hasú madár a fák törzsén fejjel lefelé kapaszkodva is otthonosan mozog, a talált mogyorót a fa repedésébe szorítja, úgy töri fel.

A rövid, erős karmaival sok alagúttal, több bejárattal ellátott, föld alatti várat ásó, éjszakai életet élő borz is fél a tűztől, hiába van, hova menekülnie. Az sem ritka, hogy vára külön lakrészeiben róka vagy más állat is menedékre lel. Feltéve, hogy nem piszkítanak új helyükre, hanem a bejárat mellett kijelölt illemhelyet használják!

◆◆◆◆◆
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOROLUNK KI!**

Milyen a borz karma?

E havi díjazottaink: a gyergyószentmiklósi Fogarasy Mihály Iskola IV. A; a szatmárnémeti Bălcescu–Petőfi Iskola IV. osztálya.

A megfjtéseket és a nyertesek listáját honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/megfjtések.php

TÖRD A FEJED, NEVESS VELEM!

A megfejtéseket a 26. oldalon találod.

1 Húzd ki a betűhálóból a felsorolt virágneveket. Vízszintesen, függőlegesen, átlósan, bármilyen irányban haladva olvashatod őket. Egy-egy betűt többször is felhasználhatsz. A maradék 8 betűből egy kedves lény nevét alakíthatod ki, „aki” gyakran látogatja a virágokat.

ÁRVÁCSKA
DÁLIA
HÓVIRÁG

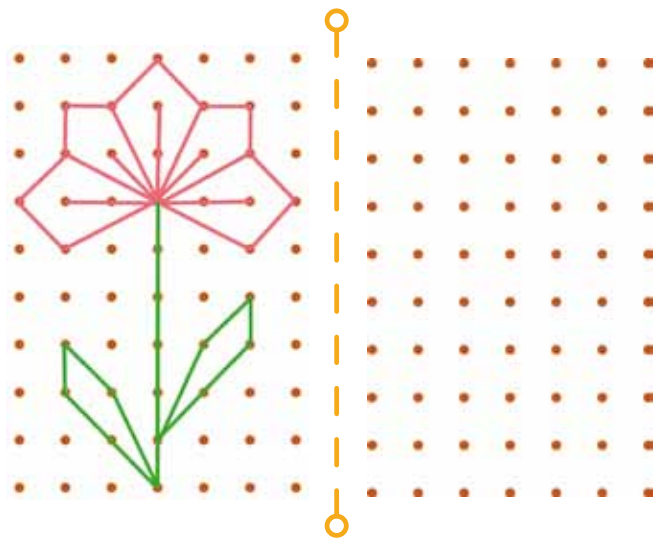
JÁCINT
NÁRCISZ
PIPACS

RÓZSA
TULIPÁN
VIOLA

T	U	L	I	P	Á	N
D	Á	L	I	A	CS	Á
A	P	I	L	K	A	R
L	S	O	L	CS	P	C
A	I	Z	N	Á	I	I
V	G	Ó	Ó	V	P	SZ
H	Ó	V	I	R	Á	G
T	N	I	C	Á	J	

2 A pontok segítségével másold át a virágot a jobb oldali, üres mezőbe.

3 Milyen színű a fenti virágok közül az, amelyiknek sima szélű a levele, a szára egyenes, a szirmai páros számúak, és nincs bimbója?

4 Öt kis képen örökítette meg a rajzoló a tavaszi eseményt. Számozd meg őket a történés sorrendjében.

NEVESS VELEM!

Két kutya beszélget séta közben:

– Elégedett vagy a gazdáddal?
– Igen, nagyon hűséges. Látod, most is itt liheg a pórázom végén.

Az orvos faggatja a beteget:

– Milyen az étvágya?
– Mint a farkasé.
– Jól alszik?
– Mint a medve.
– Szokott sportolni?
– Futok, mint a nyúl.
– Akkor azt hiszem, rossz helyen jár. Inkább állatorvoshoz kellene mennie.

– Tomi, hova lett a tortaszelet a hűtőből?
– Odaadtam egy szegény, éhező kisgyerekeknek.

– Drága, jószívű kicsikém! És hol van az a kisgyerek?
– Itt áll előtted...

– Biztos, hogy friss ez a tej?

– De még mennyire! Két órával ezelőtt még fű volt!

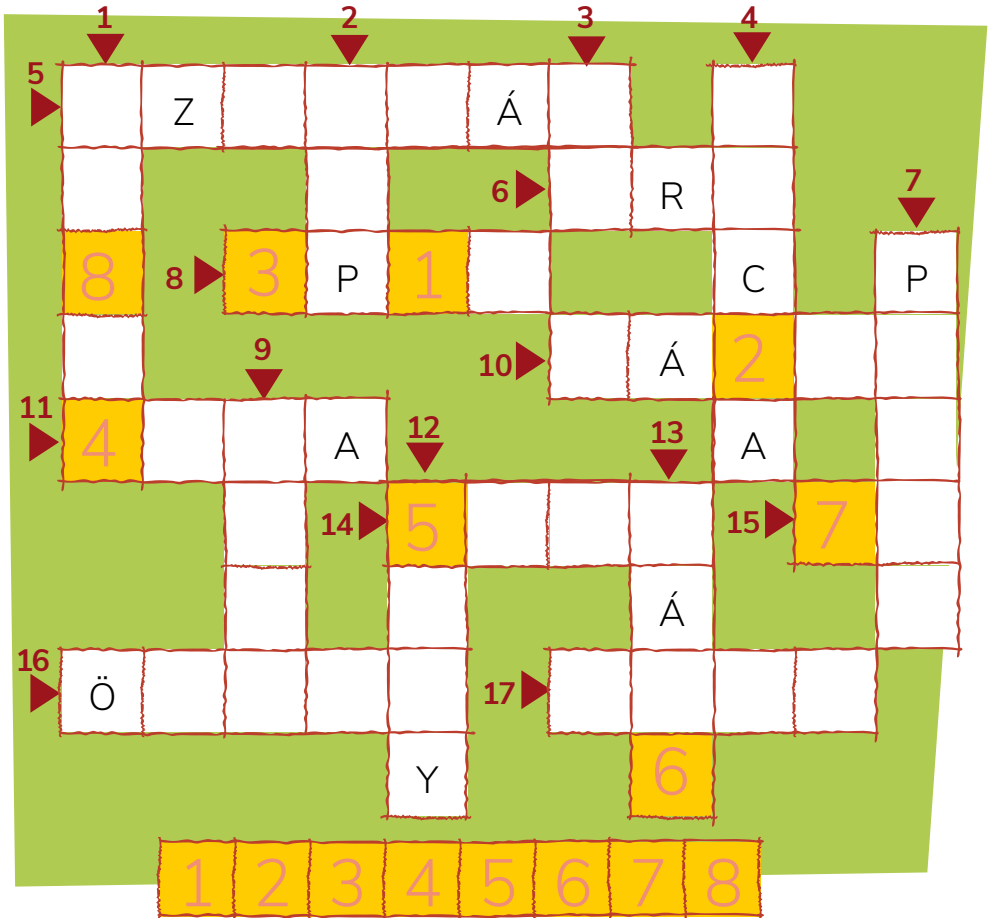
– Helló, kislány! Nem emlékszel rám? Az állatkertben ismerkedtünk meg.

– Tényleg? És melyik ketrecben voltál?

5

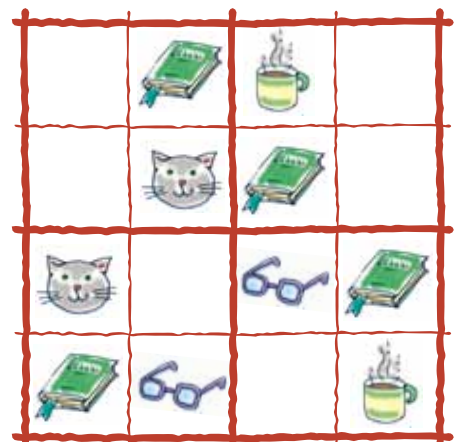
– Mit látsz a fejed fölött, ha szép az idő?
– Kék eget, napot.
– És ha rossz idő van?

A választ a megfejtésből tudhatod meg: töltsd ki a képes rejtvényt, majd alkoss szót a sárga kockákba írt betűkből.

6

Képes szudoku. Töltsd ki az üres négyzeteket úgy, hogy minden sorban és oszlopban, illetve a belső, vastag vonalakkal határolt felületeken egy-egy könyv, szemüveg, bögre és cica legyen.

KÉSZÍTS KÖNYVET!

A könyvek szaga, színe, hangja van, ahogy keressük, nézelődünk benne. Ha kinyitjuk, úgy érezzük, kicsit a miénk is, valamikor majd elolvassuk! Az írott szó őseinkkel köt össze bennünket, lapozáskor pedig kezünk fogunk mindazokkal, akik a könyvet előttünk forgatták. Aki olvas, az segít megőrizni a múltat!

A KÖNYV története

Az e-könyv megjelenése új fejezetet nyit a könyv történetében. Mérlegelhetjük előnyeit és hátrányait, de azt, hogy ki tudja-e szorítani az ember 500 éve legkedvesebb barátját, a hagyományos papírkönyvet, csak a jövő döntheti el.

13

2

A gőzgép hajtotta nyomda, majd a hengerrel működő „rotációs” nyomdagépek feltalálása napi több millió másolat készítését tették lehetővé. A számítástechnika felgyorsította és megkönnyítette a nyomtatási folyamatokat, a termékek – könyvek, folyóiratok – egyre szebbek.

11

A fontosabb agyagtáblákat kiégették, könyvtárakban őrizték, a többit évente újragyúrták.

4

A gépesített könyvnyomtatás feltalálójának a német Johannes Gutenberget tartják. Fatáblákra faragták a betűk, rajzok tükörképét, festékkel lekenék, majd papírlapra nyomtatták. Később a szövegeket külön kifaragott, illetve öntött, mozgatható betűkkel „szedték ki”, a könyvkészítés így jócskán felgyorsult.

9

A zsidók szent könyve, a Tóra-tekerics szövegét finoman cserzett állatbőrre, kézzel, lúd- vagy pávatollal írták.

6

1. A vastag vonalak mentén vágd ki a könyv lapjait.
2. A pontozott vonal mentén hajtsd mindeniket félbe.
3. Illeszd egymásba az oldalakat. Nagyon figyelj a lapok sorrendjére!

4. Varrd, vagy tűzőgéppel tűzd össze az oldalakat.

NEVESS VELEM!

– Anya, olvashatok elalvás előtt?

– Igen, de egy perccel se tovább!

– Mennyivel jobb lenne Mátyás király idejében élni!

– Ugyan, miért?

– Mert akkor sokkal vékonyabb lenne a történelemkönyv!

– Juli, hol szenvedte el Napóleon az első vereségét? – kérdi a történelemtanár.

– Hát, ha jól emlékszem, a tankönyv 42. oldalán...

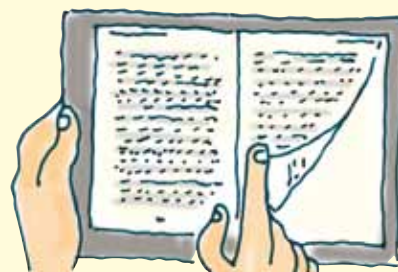

Azt a kis cuki pirosat kérem!

Vajon mi lehet a könyv legrégibb elődje? Az ősember kavicsra, csontra rótt jelei? Az őskori hírvivőbot, amire egy üzenet lényegét vésték? A szám- adatokra emlékeztető csomó- jelek, a kipuk? A kagylók szá- mából, helyzetéből kiolvasható üzenetet tartalmazó arokó?

1

Az e-könyv-olvasó memóriájá- ban akár több száz kötetnyi köny- vet „cipelhetünk” magunkkal.

14

Az olvasni szerető, folyton a könyveket bújó személy neve magyarul: **könyvmoly**. Utánanéztünk, más népek hogyan becézik őket?

Román, olasz: **könyvtári egér**

Angol, német: **könyvkukac**

Norvég: **olvasó ló**

Indonéz: **könyvkullancs**

Szlovén: **könyvgiliszta**

Vietnámi: **könyvszizsik**

Török: **könyvfarkas**

Sokak szerint az ókori agyag- táblák az első „könyvek”. Ezekre éles, háromszög hegyű eszköz- zel, kép-, később ékírással írtak. Kezdetben gazdasági feljegy- zéseket, később eseményeket, mítoszokat, törvényeket, tudomá- nyos szövegeket, recepteket is rögzítettek rajtuk.

3

A Napsugár 8 ezer példányának nyomtatása körülbelül egy hetet vesz igénybe.

12

Az ókori egyiptomiak a papirusz- sásból készített papirusz íveket használták az írás rögzítésére. Az egymáshoz ragasztott darab- okból keletkezett, akár 30-40 méter hosszú csíkot felteker- ték, olvasáskor a végükön levő fahenger segítségével haladtak oldalról oldalra.

5

Gutenberg fő műve, a Biblia nyom- tatása 5 éven keresztül tartott.

10

A pergamen (állati bőrből készült lap) lehetővé tette a mai könyv- forma elterjedését.

A középkori kódex lapjait kéz- zel írták-rajzolták meg, kötése általában bőrrrel bevont, fém kap- csokkal összefogott két fatábla (codex latinul fatábla) volt. Az ér- tékesebbeket arannyal, ezüsttel, drágakövekkel díszítették.

7

Mátyás király könyvtárának kódexei a híres Corvinák.

8